

Protocol en richtlijn taxatie faunaschade landbouwhuisdieren 2023

CONCEPT

Versie 2.0
maart 2023

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Het proces taxatie faunaschade landbouwhuisdieren	4
2.1	Schademelding en eerste beoordeling	5
2.2	Plannen bezoek.....	5
2.3	Bezoek	5
2.4	DNA verwerking	7
2.5	Opleveren bezoekrapport	8
2.6	Afronden taxatie na het bedrijfsbezoek	8
2.7	Waardering dieren.....	8
2.8	Versturen bevestiging taxatie	8
2.9	Reactie tegen bevestiging taxatie.....	9
2.10	Controle door taxatiebureau	9
2.11	Beoordeling door BIJ12.....	9
	Bijlage 1 Richtlijn taxatie landbouwhuisdieren.....	10
	Bijlage 2.1 Bezoekrapport schade aan landbouwhuisdieren	17
	Bijlage 2.2 Toelichting bij bezoekrapport	18
	Bijlage 3.1 Taxatierapport schade aan landbouwhuisdieren.....	19
	Bijlage 3.2 specificatie schade aan landbouwhuisdieren.....	20
	Bijlage 4 instructie DNA afname bij landbouwhuisdieren bij vermoedelijke wolvenaanval door dierenarts.....	21

1 Inleiding

BIJ12 is verantwoordelijk voor de uitvoering van het proces rondom tegemoetkoming in faunaschade. Dit document is bedoeld om de procedure rond taxaties aan landbouwhuisdieren helder en inzichtelijk te maken voor taxatiebureaus, taxateurs en BIJ12.

BIJ12 voert de opdracht uit voor de 12 provincies. De procedure tegemoetkoming faunaschade betreft in het kort: het ontvangen van de aanvragen, het laten uitvoeren van de taxaties, de beoordeling van de aanvraag, de berekening van de (hoogte van de) eventuele tegemoetkoming en het opstellen van de beslissing op de aanvraag en uiteindelijk de uitbetaling. Meer informatie is te vinden op: <https://www.bij12.nl/faunazaken/>.

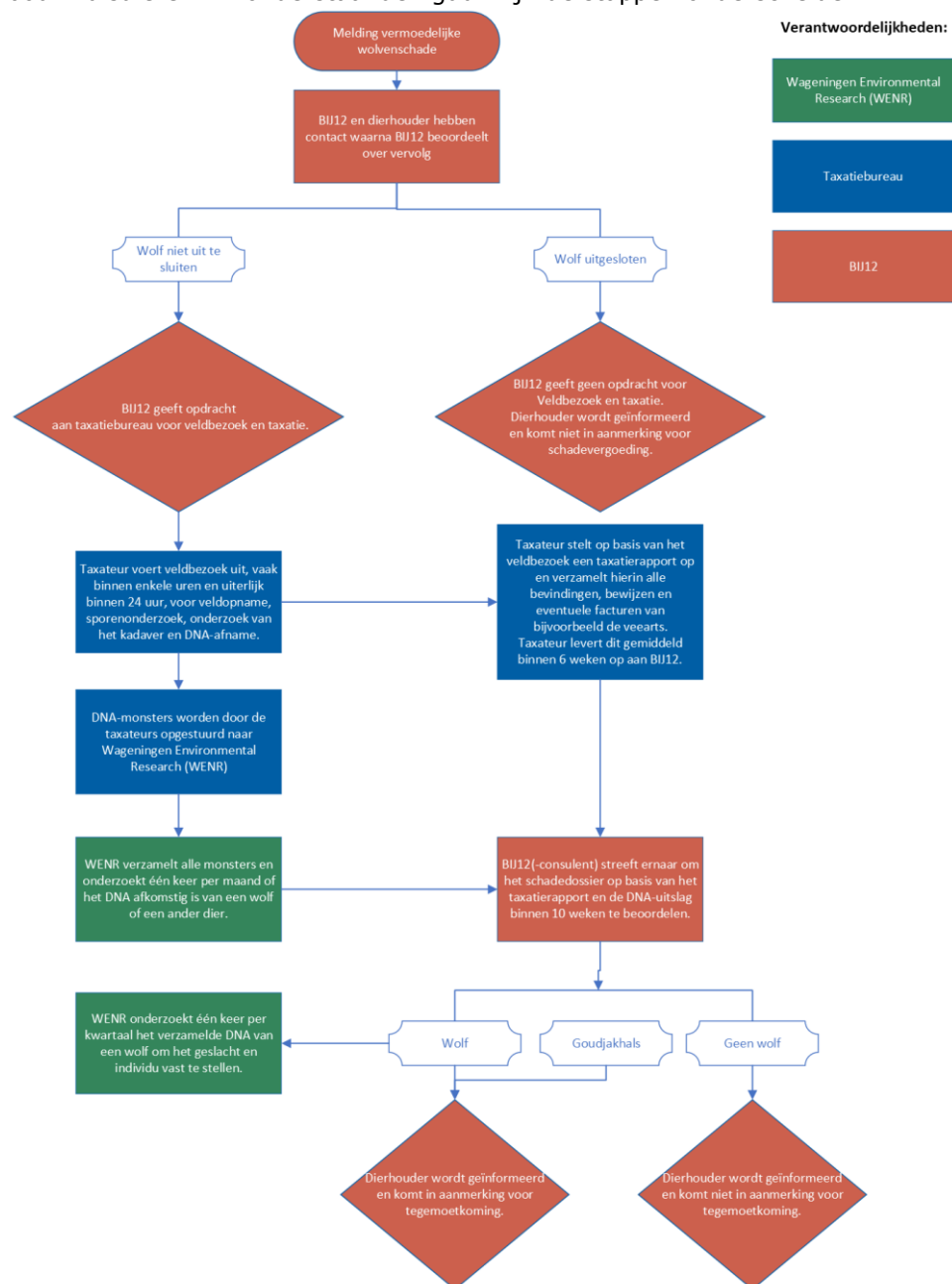
Een belangrijk onderdeel in deze procedure is het in kaart brengen van de veldsituatie, de omvang van de schade en het vaststellen van de schadeveroorzakende diersoort(en) door een onafhankelijk taxateur. BIJ12 sluit hiertoe contracten met aanbieders van taxatiediensten.

Dit document beschrijft het protocol voor taxatie van faunaschade aan landbouwhuisdieren. Het protocol bevat naast activiteiten ook de afspraken en de termijnen waaraan partijen zich moeten houden. Deze afspraken komen voort uit provinciale regelgeving. Daarnaast bevat in dit document de werkwijze voor taxaties van faunaschade aan landbouwhuisdieren (richtlijn). Tevens zijn in dit document de rapportformats opgenomen die gebruikt moeten worden voor het taxeren van schade aan landbouwhuisdieren.

Dit document is met zorg samengesteld door BIJ12. Mocht u onvolkomenheden, opmerkingen of fouten constateren dan verzoeken wij u deze te melden bij BIJ12.

2 Het proces taxatie faunaschade landbouwhuisdieren

Het proces schade aan landbouwhuisdieren wijkt af van het reguliere tegemoetkoming proces schade aan gewassen (protocol taxatie gewassen). Het grote verschil is de snelheid van handelen, de wijze van taxeren en het bepalen van de schadeveroorzakende soort. Schade aan landbouwhuisdieren betreft tot nu toe met name schades door wolf, soms goudjakhals, aan voornamelijk schapen. Echter ook runderen, paarden en evt. andere diersoorten kunnen slachtoffer zijn. Het proces wijkt daarmee af van dat voor gewasschade. Vandaar een apart/dit protocol voor landbouwhuisdieren. In onderstaande figuur zijn de stappen onderscheiden

Figuur 1. Proces tegemoetkoming faunaschade landbouwhuisdieren BIJ12

De “Richtlijn taxatie wolvenschade aan landbouwhuisdieren” (Zie bijlage 1) en het op dit moment in gebruik zijnde taxatierapport vormen het uitgangspunt/kader voor de werkzaamheden bij het taxeren van veeschade en zijn nader uitgewerkt in dit protocol.

2.1 Schademelding en eerste beoordeling

Het taxeren van schade aan landbouwhuisdieren vraagt snelle actie. Nadat de melding bij BIJ12 telefonisch of via het webformulier “vermoedelijke wolvenschade” op de website van BIJ12 is binnengekomen wordt deze zo snel mogelijk door BIJ12 beoordeeld. Indien gewenst kan BIJ12 deskundigen raadplegen over mogelijke dader en oorzaak van de schade. Via toegestuurde foto's en een toelichting door de melder wordt een inschatting gemaakt of er sprake kan zijn van een aanval door wolf. Indien wolf niet uit te sluiten valt wordt opdracht gegeven om onderzoek te doen. Daartoe wordt via een digitale link opdracht gegeven aan het taxatiebureau om te taxeren.

Om de kans op een succesvolle DNA-afname zo groot mogelijk te maken moet het DNA, zo snel mogelijk, maar zeker binnen 24 uur worden afgenomen. Naarmate de tijd verstrijkt neemt de kans dat het DNA vervuild of afbreekt sterk toe. Taxateurs dienen daarom binnen 24 uur nadat de melding is ontvangen op bezoek bij de dierhouder te gaan. Dit vraagt om paraatheid en werken in het weekend of feestdagen. Naast opleiding is het van belang dat de taxateur alle benodigde papieren en middelen (DNA-kit e.d.) altijd gereed heeft om snel op pad te kunnen gaan. De melding komt binnen via de telefoon of als digitale melding bij BIJ12. De taxateur dient zo snel mogelijk, maar zeker binnen 24 uur ter plaatse zijn geweest voor veldbezoek, taxatie en afname DNA.

Het verschil tussen wolvenschade dossiers en gewasschade dossiers is te onderscheiden door middel van het dossiernummer: wolvenschade dossiers hebben een TKW-nummer. Gewasschade dossiers hebben een TKA-nummer.

2.2 Plannen bezoek

Nadat het taxatiebureau de opdracht heeft gekregen om een taxatie uit te voeren neemt de toegewezen taxateur direct telefonisch contact op met de diereigenaar. Zoals gezegd maakt hij een afspraak om zo snel mogelijk een bezoek af te leggen. Lukt het niet om op korte termijn een afspraak te maken dan neemt taxateur contact op met BIJ12. Indien er sprake is van alleen gewonde dieren kan het zijn dat een dierenarts (eerder) ter plekke is en voorafgaand aan het behandelen van de verwondingen DNA-monsters heeft afgenomen. Deze dienen door de dierenarts aan de taxateur te worden overgedragen. De werkwijze van de dierenarts staat uitgewerkt in de Instructie voor de dierenartsen (zie bijlage 4)

2.3 Bezoek

Tijdens het bezoek dient de taxateur zich te melden bij de dierhouder. Indien deze niet aanwezig is wordt de dierhouder gebeld door de taxateur. Het doel van het bezoek is een beeld te krijgen van de schade en of de schade wel of niet is aangericht door een wolf (evt. goudjakhals). De situatie en gebeurtenissen ter plaatse worden besproken met de eigenaar van de dieren en er wordt veldbezoek uitgevoerd. Indien een dierenarts DNA monsters heeft afgenomen worden deze monsters in ontvangst genomen en verzorgt de taxateur de registratie en verzending hiervan, zie paragraaf 2.4.

Stap 1. contactgegevens

Het opnemen/controleren van de persoons- en bedrijfsgegevens in het taxatieformulier, zie bijlage 2 bezoekverslag.

Stap 2. Beschrijving situatie aanval

- Vastleggen van de vindplaats locatie op basis van longitude/latitude coördinaten (Google Maps). De locatieaanduiding betreft ook altijd de locatie zoals aangegeven door Google Maps.
- Vastleggen van vermoedelijk tijdstip aanval
- Omschrijving vindplaats
- Het nemen van foto's en/of film van de gedode of verwonde dieren en evt. sporen (sleepspoor, prentafdrukken, haren etc.) van de predator.

Stap 3. Afname DNA

De DNA monsters dienen zorgvuldig te zijn afgenomen, afhankelijk van de situatie dient dit minimaal 2 a 3 monsters en maximaal 5 te omvatten. Van het maximale aantal kan afgeweken worden indien de situatie daar naar is. Bloedwol heeft in bloederige situaties meer kans op een succesvolle analyse dan swabs. Geen botweefsel, stukken huid of plukken wol opsturen. Alleen swabs, bloedwol, uitgetrokken haar (inclusief haarzakje) of een keutel van de vermeende predator kan geanalyseerd worden. Indien er sprake is van meerdere prooidieren dan van meerdere prooidieren monsters nemen, maar wel alleen als dat zinvol is.

Indien monsters voor enige tijd bewaard, zie 2.4, moeten worden gelden de volgende Instructies:

Type:	Hoe bewaren
Keutel op ethanol (DNA)	<1 week: gekoeld op 4°C, niet vriezen >1 week: in vriezer (-18°C)
Keutel restant (dieet)	In vriezer (-18°C)
Haren	Bij voorkeur <u>donker</u> (!), droog en op kamertemperatuur bewaard te worden. Een goed afgesloten envelop is vaak al voldoende.

Stap 4. Onderzoek mogelijke predator

Eén van de belangrijke onderdelen van de taxatie is het vaststellen van de mogelijke predator. Het correct vastleggen diverse sporen bv. een aanwezige keelbeet en/of andere verwondingen die duidelijk aanwijzing kunnen geven voor de predator is van groot belang. Indien er sprake is van een keelbeet die, vanwege hoeveelheid wol of veel bloed, niet goed vastgesteld en vastgelegd kan worden op beeld, dient de keel opengesneden te worden, zodat de keelbeet op die manier goed vastgesteld en vastgelegd kan worden op foto, inclusief meetlat zodat de afstand tussen de beet goed te zien is.

Daarnaast worden andere sporen die kunnen wijzen naar de identiteit van de predator zo goed mogelijk vastgelegd in het bezoekrapport, denk daarbij aan sleepspoor, vraatbeeld of krabsporen. Ook aanwijzingen van medebenuiting door andere predatoren worden vastgelegd, alsmede of er kans is geweest op contaminatie, bijvoorbeeld omdat de hond van de dierhouder in de buurt van het kadaver is geweest. Op basis van alle aanwijzingen geeft taxateur een oordeel over de vermoedelijke predator. Taxateur onderbouwt dit oordeel naar aanleiding van het bovenstaande onderzoek en beschrijft dit in het rapport.

De vakjes in het bijgevoegde bezoekrapport (bijlage 2) worden zo goed mogelijk ingevuld.

Stap 5 Kenmerken afrastering

Indien een afrastering/raster aanwezig op de plaats van de aanval wordt type en kenmerken van de afrastering (meten, fotograferen) aantal draden etc. vastgelegd in het bezoeksrapport. Indien er sprake is van een vermeend wolfwerend raster (dat voldoet aan de voorwaarden zoals gesteld in de BIJ12 faunapreventiekit) dan dient het gehele raster te worden gecontroleerd. Specifiek dient daarbij gelet te worden op evt. onderdoorgangen (hoogte en strakheid van de draden), voltage over het gehele raster, toegangspoorten of evt. andere mogelijkheden die kunnen hebben geleid tot het passeren van de predator om binnen het raster te komen. De vakjes in het bijgevoegde bezoeksrapport worden zo goed mogelijk ingevuld.

Stap 6 beschrijving gepredeerde landbouwhuisdieren

In het bezoeksrapport worden de volgende punten vastgelegd: de soort landbouwhuisdieren en het aantal gedode, geëuthanaseerde, gewonde en vermiste dieren. Dit zijn voorlopige cijfers omdat er nog dieren kunnen overlijden of worden teruggevonden. Tevens wordt vastgelegd of dieren zijn aangeraakt of verplaatst door de eigenaar. De vakjes in het bijgevoegde bezoeksrapport worden zo goed mogelijk ingevuld.

Alle bovenstaande aspecten worden zo goed mogelijk schriftelijk vastgelegd in het bezoeksrapport. Taxateur vult dit formulier in tijdens het veldbezoek. Daarnaast wordt ook bijlage 2.2 "toelichting bij bezoeksrapport" ingevuld. Hierin kan een verdere toelichting op het oordeel vermoedelijke predator worden gegeven. Ook kan de verklaring van veehouder worden opgenomen en nadere bijzonderheden worden beschreven.

Als laatste wordt door de taxateur een eerste versie van het taxatieformulier ingevuld met daarin o.a. het aantal dieren soort, leeftijd en geslacht.

Tot slot van het bezoek wordt een folder overhandigd met procedure afhandeling schade en/of middelen ter voorkoming van schade. Taxateur doet geen (bindende) uitspraken over de zekerheid dat het wolf of geen wolf betreft; dat geldt ook voor de de wolfwerendheid van het raster.

2.4

DNA verwerking

Indien DNA monsters zijn afgenomen worden deze zo snel mogelijk, maar niet op vrijdag of zaterdag, via aangetekende post met track & trace verstuurd naar Wageningen:

*Wageningen Environmental Research
p/a Margreet Laar – Vriezer DNA Lab
Droevendaalsesteeg 3
6708 PB Wageningen*

Of indien afgeleverd te Wageningen (receptie Lumen/Gaia):

Daar verzoeken om het in de vriezer te leggen en Margreet Laar te informeren daarover.

Indien de monsters op vrijdag of in het weekend zijn afgenomen, dienen deze door de taxateur thuis gekoeld te worden bewaard. Er moet regelmatig worden gecontroleerd of de monsters nog genoeg siliciakorrels bevatten en of de potjes alcohol niet zijn gaan lekken. Zodra mogelijk, worden de DNA monsters zo snel mogelijk naar Wageningen verstuurd.

2.5 Opleveren bezoekrapport

Na afronding van het taxatiebezoek stuurt het taxatiebureau zo snel mogelijk maar uiterlijk binnen 24 uur een 'bezoekrapport' digitaal naar BIJ12. In het bezoekrapport staan de coördinaten (latitude/longitude) van de locatie van de aanval, alsmede het aantal dode, gewonde, vermiste en geëuthanaseerde dieren.

2.6 Afronden taxatie na het bedrijfsbezoek

Als laatste wordt door de taxateur een eerste versie van het taxatieformulier ingevuld met daarin o.a. het aantal dieren soort, leeftijd en geslacht. Omdat er in de weken na de aanval nog regelmatig voorkomt dat gewonde dieren overlijden of vermiste dieren worden gevonden kan het extra tijd kosten om het definitieve aantal dieren op te nemen in het taxatierapport. Hierbij wordt een termijn aangehouden van 2 weken.

Het taxatierapport wordt verder door taxateur aangevuld met de factuur van de dierenarts. Taxateur/taxatiebureau zorgt verder voor het afronden van het taxatierapport en onderliggende documenten. Tevens dient het beeldmateriaal te worden toegevoegd. Na akkoord door verantwoordelijke van het taxatiebureau worden de gegevens doorgezet naar BIJ12. De taxatierapportage dient binnen 6 weken na ontstaan van de schade bij BIJ12 in bezit te zijn.

2.7 Waardering dieren

De marktwaarde is het uitgangspunt voor de waardering. Dit is de waarde die de dieren in normaal economisch verkeer hebben. De marktwaarde is voor de meeste landbouwhuisdieren waar mogelijk vastgelegd in de waarde tabellen. De waarde tabellen bevatten standaard prijzen voor veelvoorkomende landbouwhuisdieren aangevuld met correcties voor kenmerken/rassen. De waarde tabellen worden door BIJ12 apart aangeleverd en periodiek geactualiseerd.

Deze waarde tabellen vormen een richtlijn voor de waarde van de dieren, waar u van kunt afwijken. Zorg in dat geval voor een aanvullende toelichting in het taxatierapport en onderbouwende stukken. Zorg er daarnaast voor dat u afwijkingsgronden consequent toepast.

Geen waarde tabellen beschikbaar?

Is er voor de diersoort geen waarde tabel zorg dan altijd voor voldoende onderbouwing van uw waardering en onderbouwende stukken, zoals aankoop- en verkoopfacturen. Overleg eventueel met de veehouder welke waarde bepalende factoren hij verder relevant vindt.

Indirecte kosten

Indirecte kosten worden vergoed voor zover opgenomen in de richtlijn (Bijlage 1). Dit betreffen de dierenartskosten en destructie/afvoerkosten voor de Rendac. Voor de Rendac kosten kan worden uitgegaan van de standaardtarieven. Daarbij is het wenselijk dat er wel bewijsstukken zijn die aantonen dat die ook daadwerkelijk heeft plaatsgevonden. Om deze kosten te kunnen vergoeden dient de taxateur ze bij de dierhouder op te vragen en deze als bijlage toe te voegen bij het indienen van het taxatierapport.

2.8 Versturen bevestiging taxatie

Met in achtneming van de wachttijd gewonde dieren en na afronding van de waardering wordt door taxateur het taxatierapport opgesteld. Als eerste wordt de bevestiging taxatie verstuurd. BIJ12 plaatst de bevestiging taxatie (BT) direct na binnenkomst in het portaal van de dierhouder. Ook als er geen schade is wordt een bevestiging taxatie verstuurd en in het portaal geplaatst. Het format van de BT is gelijk

aan dat van het taxatierapport met uitzondering van de getaxeerde bedragen in euro's.

2.9 Reactie tegen bevestiging taxatie

Een aanvrager die het niet eens is met de taxatie kan binnen acht werkdagen zijn bedenkingen kenbaar maken door een reactie in te dienen. Hij/zij zendt zijn reactie zo snel mogelijk maar in ieder geval binnen acht werkdagen naar BIJ12. Dit kan via een knop in MijnFaunazaken of per e-mail (info@mijnfaunazakenbij12.nl). BIJ12 beoordeelt de reactie tegen de bevestiging en bevraagt indien nodig het taxatiebureau om een toelichting. In alle gevallen dient het taxatiebureau, op verzoek van BIJ12, binnen maximaal 8 werkdagen een heldere en onderbouwde verslaglegging te kunnen overleggen van de taxatie. Indien de BT wordt aangepast stuurt taxatiebureau een nieuwe BT in.

2.10 Controle door taxatiebureau

Indien er binnen 8 werkdagen geen reactie komt op de BT kan de taxatie door taxateur worden afgerond. Het concept taxatierapport van de taxateur dient ter controle geaccordeerd te worden aan de eindverantwoordelijke van het taxatiebureau. Het taxatiebureau controleert de rapportage o.a. op eventuele fouten en onvolkomenheden. De geaccordeerde definitieve eindtaxatierapport wordt vervolgens via de digitale koppeling naar BIJ12 verstuurd. De termijn waarop een rapport moet worden aangeleverd bedraagt uiterlijk 6 weken na de datum van de aanvraag.

2.11 Beoordeling door BIJ12

Zodra het taxatierapport binnen is kan de beoordeling van het dossier starten. Het taxatierapport dient binnen 6 weken na het veldbezoek door taxatiebureau geleverd te zijn. Het taxatierapport is onderdeel van de beoordeling door de consultant van BIJ12. Als het taxatierapport niet voldoet wordt contact opgenomen met het taxatiebureau. Taxatiebureau dient in dat geval zo snel mogelijk maar uiterlijk binnen zeven dagen een aangepast taxatierapport aan

Dus samengevat:

- Bezoekrapport (opleveren zo snel mogelijk na het veldbezoek, maar zeker binnen 24 uur). In het bezoekrapport staan onder andere de coördinaten (latitude/longitude) van de locatie van de aanval, alsmede het aantal dode, gewonde, vermiste en geëuthanaseerde dieren.
- Bevestiging taxatie (opleveren na taxatie en eventuele wachttijd m.b.t. gewonde dieren, facturen e.d.) De bevestiging taxatie wordt via MijnFaunazaken naar de veehouder gestuurd en de veehouder heeft nog 8 werkdagen om zijn zienswijze hierop in te dienen/kenbaar te maken).
- Taxatierapport (opleveren nadat wachttijd indienen zienswijze is afgelopen) wordt binnen 6 weken na veldbezoek opgeleverd.

Bijlage 1 Richtlijn taxatie landbouwhuisdieren

Richtlijn taxatie wolvenschade aan landbouwhuisdieren

De Directeur van BIJ12,

Gelet op artikel 6.1 van de Wet natuurbescherming, en de verordeningen en beleidsregels die de provincies in verband daarmee hebben vastgesteld, waarin wordt verwezen naar de door BIJ12 vastgestelde taxatierichtlijnen;

Besluit:

Hierbij stel ik, met ingang van 1 januari 2023 de richtlijn wolvenschade vast voor het taxeren van schade aangericht door wolven aan gehouden landbouwhuisdieren, in het kader van de door de provincies aan BIJ12 geman-deerde bevoegdheid te beslissen op aanvragen om tegemoetkomingen in schade, als bedoeld in artikel 6.1 van de Wet natuurbescherming.

Utrecht, 31 januari 2023

Ir. J.D.C. van der Endt,

MPA

Directeur van BIJ12

Besluit tot vaststelling richtlijn: 31 januari 2023

Ingangsdatum: 1 januari 2023

Kenmerk: TMDOC-2096211112-553-FZ

Richtlijn taxatie wolvenschade aan landbouwhuisdieren

Inleiding

Richtlijn van BIJ12 ter uitvoering van de Provinciale Beleidsregels over het verlenen van tegemoetkomingen in de schade door wolven aan landbouwhuisdieren.

Deze taxatierichtlijn bevat uitgangspunten voor de werkwijze bij het uitvoeren van taxaties en de waardebepaling van dieren, met als doel te komen tot zorgvuldige, eenduidige besluitvorming bij het verlenen van tegemoetkomingen in faunaschade (veeschade) door de wolf.

De onderhavige Richtlijn vervangt, met ingang van 1 januari 2023, de 'Richtlijn taxatie en prijzen bij wolvenschade in de schapenhouderij' d.d. 1 oktober 2019.

Uitgangspunten

Aanvraag/melding

1. Een dierhouder met een dood of verwond dier, die een wolf als veroorzaker vermoedt, moet hiervan binnen 24 uur na constatering van de schade, (telefonisch) melding doen bij BIJ12;

Taxatie werkwijze

2. Als de melding, op basis van het gesprek met en foto's van de melder, redelijkerwijs doet vermoeden dat wolf niet uit te sluiten is, wordt zo snel mogelijk na de melding een taxateur gestuurd. Bij twijfel wordt ook een taxateur gestuurd. Geen taxateur wordt gestuurd als taxeren niet meer mogelijk of zinvol is; bijvoorbeeld als duidelijk is dat het een andere diersoort betreft (denk aan vos of hond) of als het gedode dier al te lang ligt waardoor een DNA-afname niet meer zinvol is. Het niet-langskomen door een taxateur gebeurt in overleg met de dierhouder.
 - 2a. De taxateur legt de situatie ter plekke vast, zoals de vindplaats/locatie van het getroffen dier, verwondingen, eventuele sporen en dergelijke. Tevens noteert de taxateur of er wolfwerende maatregelen aanwezig waren zoals een deugdelijk raster, alsmede de kenmerken daarvan.
 - 2b. De taxateur neemt (een) DNA-monster(s) af van het/de gedode/verwonde dier(en). Dit monster wordt door de taxateur voor analyse opgestuurd naar een door BIJ12 aangewezen laboratorium.
 - 2c. De taxateur maakt een rapport van zijn bevindingen en stuurt het taxatie-rapport naar BIJ12. De dierhouder ontvangt een bevestiging taxatie.
3. Een tegemoetkoming wordt verleend als het landbouwhuisdier met zekerheid of zeer waarschijnlijk door een wolf is gedood.

Taxatie schade

4. De taxatiewaarde van het gedode dier is bepalend voor de hoogte van de tegemoetkoming. Als er bijzondere factoren zijn die invloed hebben op de waardebeoordeling van het dier, is het aan de aanvrager om dit aan te tonen. In de toelichting wordt nader ingegaan op de waardebeoordeling.
5. Aanvullend op punt 4 worden, bij schade door de wolf, ook de volgende schadeposten meegenomen bij de taxatie en de tegemoetkoming.
 - a. Bij verwonde dieren. De dierenartskosten tot maximaal de taxatiewaarde van het dier.
Het betreft de kosten voor bezoek van de dierenarts, zoals voorrijkosten en behandel en/of onderzoekskosten. Ingeval het gewonde dier na behandeling alsnog overlijdt bedraagt de tegemoetkoming: de dierenartskosten tot maximaal de taxatiewaarde van het dier [plus] de taxatiewaarde van het overleden dier, als in punt 4.
Het is aan de aanvrager om de dierenartskosten aan te tonen met een factuur.
 - b. Bij abortus. Geleden schade door het optreden van abortus bij drachtige dieren, mits de aanvrager de dracht en het oorzakelijke verband tussen de aanval van de wolf en de abortus aantoont dan wel aannemelijk kan maken. Bijvoorbeeld door het gebruik van dek-blokken; het overleggen van een langjarige administratie van verwerpingen; of een scan van het dier, welke scan binnen twee weken na aanval van de wolf (het stressmoment) moet plaatsvinden.
 - c. Voorrij- en afvoerkosten van een kadaver naar Rendac.
Het is aan de aanvrager om deze kosten aan te tonen met een factuur.
6. Duidelijkheidshalve wordt hier ook vermeld, zonder uitputtend te kunnen zijn, wat niet meegenomen wordt bij de taxatie en de tegemoetkoming. Dit betreft onder meer:
 - a. Materiaalschade, zijnde kosten voor herstel van door wolven of gehouden dieren beschadigde omheiningen; (kosten materiaal en arbeidsuren plaatsen omheining).
 - b. De tijd (uren) die de veehouder heeft besteed aan de afhandeling van de schade.
 - c. Bijzondere aankoopkosten, gemaakt bij de aanschaf van dieren ter vervanging van de gedode dieren. Denk aan, een bijzondere (waardevolle) aanschaf, importkosten, aanvoerkosten, quarantaine en dergelijke. Bij het vaststellen van de hoogte van de tegemoetkoming, wordt uitgegaan van de taxatiewaarde van het gedode dier in het normaal maatschappelijk verkeer (op basis van de Tabel normwaarden van schapen KWIN-Veehouderij en indien nodig andere marktgegevens).

- d. Schade/kosten in het geval een gehouden dier, na of door de aanval van een wolf, zou losbreken en buiten de omheining (verkeers)ongelukken zou veroorzaken.
- e. Andere schade/kosten waarvan geoordeeld moet worden dat deze redelijkerwijs van ten laste van de aanvrager behoren te blijven.

- - -

Toelichting op de uitgangspunten

De situatie rondom de wolf in Nederland is continue in ontwikkeling. Het beleidskader is het Interprovinciaal Wolvenplan 2019, vastgesteld door het IPO-bestuur op 24 januari 2019. Het wolvenplan is te vinden op www.bij12.nl. Gezien de ontwikkelingen sinds 2019 werken provincies, het ministerie van LNV en BIJ12 momenteel samen aan een nieuw Interprovinciaal Wolvenplan. Daarvoor is nadere afstemming en onderzoek nodig. Naar verwachting wordt in 2024 een geheel geactualiseerd nieuw wolvenplan vastgesteld. Vooruitlopend daarop wordt in 2023 een addendum vastgesteld bij het wolvenplan 2019 met daarin enkele toevoegingen/wijzigingen die inspeken op de actualiteit, en die niet kunnen wachten tot de voorgenomen algehele actualisatie in 2024. De uitgangspunten in deze richtlijn zijn gebaseerd op het huidige interprovinciale wolvenbeleid.

Algemeen

Grondgebruikers en dierhouders zijn zelf verantwoordelijk voor het nemen van preventieve maatregelen om hun gewassen en gehouden landbouwhuisdieren te beschermen tegen schade door beschermde diersoorten. Om in aanmerking te komen voor een tegemoetkoming in schade door de wolf wordt – vooralsnog – niet getoetst of een aanvrager voldoende preventieve wolfwerende maatregelen heeft getroffen om zijn dieren te beschermen en het risico op schade door de wolf te voorkomen en beperken. Dit kan in de toekomst veranderen. Het voorgaande is in de provinciale beleidsregels over tegemoetkoming in faunaschade bepaald.

Werkwijze taxatie, DNA-afname

Bij het opnemen van de situatie ter plekke en het taxeren van de schade, is van belang dat de monsterneming/DNA-afname uitsluitend wordt uitgevoerd door in opdracht van BIJ12 werkende personen (een consulent BIJ12 of taxateur in opdracht van BIJ12). Aldus wordt gewaarborgd dat de werkwijze van taxeren inclusief DNA-afname eenduidig gebeurt, en de herkomst van het DNA-monster van het getroffen dier onafhankelijk en met zekerheid vast te stellen is. Wel is het mogelijk dat BIJ12 een derde, bijv. een dierenarts, toestemming geeft de DNA-afname te doen, als er sprake is van uitsluitend gewonde dieren die niet geëuthanaseerd hoeven te worden. Na DNA-afname kan een gewond dier dan direct behandeld worden om onnodig lijden te voorkomen.

DNA voor breder onderzoek/kennisvergaring

Hoewel gedode of verwonde huisdieren zoals katten en honden, niet voor een tegemoetkoming in aanmerking komen, is het wel denkbaar dat (een consulent van, of taxateur in opdracht van) BIJ12, langskomt voor DNA-afname als een wolf als dader niet valt uit te sluiten; dit met als doel nadere kennisvergaring en onderzoek.

Hetzelfde geldt voor de mogelijkheid om, op verzoek (en op kosten) van de provincie en in overleg de dierhouder en BIJ12, in specifieke gevallen te besluiten tot autopsie en/of sectie op grote volwassen hoefdieren (gedode runderen, paarden). Het doel is om hiermee ervaring op te doen, en meer kennis en inzicht te krijgen in de wijze waarop de mogelijke wolvenaanval heeft plaatsgehad en in de gezondheidstoestand van de getroffen dieren. Dit is voor een provincie facultatief/onverplicht; het is niet iets waar een aanvrager recht op heeft.

Goudjakhals

Naast de wolf wordt met enige regelmaat ook de goudjakhals in Nederland gesignaleerd, welk dier nauw verwant is aan de wolf. Uit een taxatie en DNA-analyse kan volgen dat de goudjakhals als dader moet worden aangemerkt. Bij een taxatie en tegemoetkoming in schade door de goudjakhals aan gehouden dieren, wordt op gelijke wijze gehandeld als bij de wolf.

Waardebepaling dieren

Het bepalen van de waarde van gedode dieren is afhankelijk van meerdere factoren, zoals diersoort, ras, geslacht, leeftijd, dracht en stadium van de dracht, gebruiksdoel (slacht, fokkerij, melkproductie en dergelijke), wel of niet opname in stamboek, wel of niet biologische bedrijfsvoering, gezondheidsstatus van het bedrijf [bijvoorbeeld, bij schapen zwoegerziektevrij, CL-vrij, scrapieresistent], of van het individu-ele dier [scrapieresistent met genotype ARR/ARR].

Schapen

Met betrekking tot de schapen heeft BIJ12 aan de Wageningen University & Research (WUR) en aan de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) advies gevraagd (bijlagen 2 en 3). Ook is DLV gevraagd om advies over de actualisatie van de schapen prijzen.

Op basis van het voorgaande heeft BIJ12 in 2019 de prijzen en berekeningsmethode vastgesteld, en neergelegd in de Tabel Normwaarden van schapen (bijlage 1), die wordt gehanteerd bij de berekening van de hoogte van de tegemoetkoming voor schapen.

De waarde-tabel (Tabel Normwaarden van schapen) op basis van de Wageningen Livestock Research, wordt door zowel de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) als Wageningen University & Research (WUR) gezien als het beste uitgangspunt voor de waardebepaling van schapen.

Het doel hiervan is een waarderingssysteem voor schapen, dat een reële waardering van de dieren geeft, juridisch robuust, transparant is en voldoende draagvlak heeft in de sector. Het basis uitgangspunt is een waardering conform marktprijzen. Deze waarde-tabel is in opdracht van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) gemaakt en wordt landelijk gebruikt (bijvoorbeeld ook in het kader van besmettelijke dierziekten). De tabel is in overleg met taxateurs en de sector, door Wageningen Livestock Research opgesteld; BIJ12 sluit daarbij aan.

Periodiek vindt een actualisatie van de prijzen plaats, zodat met actuele cijfers snel een waarde-tabel met marktconforme prijzen kan worden gemaakt.

De WUR-richtlijn Waardebepaling Stamboekschapen (bijlage 2) vormt daarbij de basis om tot een meer specifieke waardebepaling te kunnen komen. Op basis hiervan kan een berekening worden uitgevoerd voor de waardebepaling van de onderscheiden dieren.

Als er ten aanzien van de waardebepaling van een dier bijzondere factoren spelen, denk bijvoorbeeld aan de 10%-norm in de Tabel, is het aan de aanvrager om dit aan

te tonen en kan BIJ12 (extern) advies inwinnen, alvorens een besluit te nemen over de tegemoetkoming.

De bedragen in de Tabel Normwaarden schapen zijn exclusief BTW. Bij getroffen hobbymatige dierhouders wordt de tegemoetkoming inclusief btw uitbetaald.

Andere landbouwhuisdieren dan schapen

Met betrekking tot de waardebepaling van andere getroffen dieren dan schapen, óf specifieke bijzondere gevallen, zal gebruik worden gemaakt van de best beschikbare informatie; indien nodig zal hierbij ook een deskundige worden betrokken.

Tot slot is volledigheidshalve een format (sjabloon) bijgevoegd van een 'Taxatierapport veeschade' waarmee de taxateurs bij wolvenschade werken ([bijlage 4](#)). In het format taxatierapport zijn de gegevens van de Tabel Normwaarden van schapen geïntegreerd, zodat via een excel-berekening het getaxeerde bedrag en dus de hoogte van de tegemoetkoming tot stand komt.

Schadeposten taxatie

Schade aan bedrijfsmatig gehouden landbouwhuisdieren en aan hobbymatig gehouden hoefdieren (denk aan schaap, geit, paard/pony, rund, varken) komt voor een tegemoetkoming in aanmerking. Ook bedrijfsmatig gehouden door de wolf gedode of verwonde kuddebeschermingshonden of hoedhonden, kunnen voor een tegemoetkoming in aanmerking komen.

Verder volgt uit de provinciale beleidsregels dat het om directe schade moet gaan. Alleen schade die rechtstreeks [door vraat, graven, wroeten, vegen, pikken, of door predatie] *aan de landbouw* is aangericht, dus aan landbouwgewassen of gehouden dieren zelf, komt voor een tegemoetkoming in aanmerking. Bij schade veroorzaakt door de wolf is directe schade dus de schade door predatie aan schapen of andere gehouden dieren. De gedode dieren worden getaxeerd, als beschreven in uitgangspunt 4 in deze richtlijn.

Bijkomende schade of indirecte schade komt in beginsel niet in aanmerking. Bij schade door de wolf zijn hierop enkele uitzonderingen gemaakt. In uitgangspunt 5 is benoemd dat de verworpen lammeren veroorzaakt door de wolf, en eventuele dierenartskosten en afvoerkosten, toch voor een tegemoetkoming in aanmerking komen. Hoewel dit geen direct door de wolf gedode dieren betreft, staan deze posten in zodanig nauw verband met de wolvenaantal dat deze schade redelijkerwijs niet ten laste van de dierhouder behoort te blijven.

Tot slot zijn in uitgangspunt 6, voor de duidelijkheid en niet limitatief bedoeld, enkele indirecte c.q. vervolgschadeposten benoemd die niet bij de taxatie en de tegemoetkoming betrokken worden. Deze schadeposten zoals eventuele materiaalkosten en tijd besteed aan de schadeafwikkeling zijn een afgeleide, een (deels onbepaald en niet controleerbaar) indirect gevolg, waarbij de relatie tussen de wolvenaantal en het gevolg niet altijd duidelijk aanwezig hoeft te zijn, dan wel in een verder verwijderd verband staat tot de wolvenaantal. Deze indirecte schadeposten stijgen niet uit boven hetgeen tot het normale bedrijfsrisico of normaal maatschappelijk risico behoort, en het wordt niet onredelijk of onevenredig geacht dat deze voor rekening van de dierhouder blijven.

- - -

Bijlagen | verwijzingen

Alle documenten waarnaar in de voorgaande toelichting is verwezen zijn openbaar en vindbaar via deze link: www.bij12.nl/onderwerpen/faunazaken/diersoorten/wolf/schademeldingen

- Richtlijn taxatie wolvenschade aan landbouwhuisdieren;
 - Bijlage 1. Tabel Normwaarden (prijzen) van schapen;
 - Bijlage 2. WUR-richtlijn Waardebepaling Stamboekschapen - Wageningen Livestock Research, juli 2019;
 - Bijlage 3. Rapport taxatie bij wolvenschade aan schapen in Nederland - Gezondheidsdienst voor Dieren, mei 2019;
 - Bijlage 4. Format/sjabloon Taxatierapport Veeschade van BIJ12 gebruikt door taxateurs.
-

Bijlage 2.1 Bezoekrapport schade aan landbouwhuisdieren

Bij 12		Schade aan landbouwhuisdieren Bezoekrapport			
Zaaknummer		TKW		Rapportdatum	
Veehouder / eigenaar		Vindplaats			
Naam		X - coördinaat			
Adres		Y - coördinaat			
Postcode		Locatieaanduiding			
Woonplaats		Postcode			
Telefoon		Gemeente			
E-mail		Typering locatie			
1e taxateur		2e taxateur		Contact veehouder / eigenaar	
				Meegegaan	
Beschrijving gebeurtenis		Opdracht			
		datum			
		tijd			
		Constatering schade			
		Ontvangst melding			
		Opname			
		DNA opgestuurd			
Vastgestelde schade		Aantal dieren			
Diersoort	dood	geëuthanaseerd	gewond	vermist	Totaal
Totaal / categorie	0	0	0	0	0
Bevindingen		Toelichting			
Geschat moment van predatie					
Kadavers afgedekt?					
Veldsectie mogelijk?					
Dieren aangeraakt?					
Dieren verplaatst?					
Sporen					
Afstand tussen hoektanden		Sleepspoor aanwezig?			
Krab sporen aanwezig?		Versleping van lichaamsdelen?			
Medebenuiting geconstateerd?		en			
Verwondingen / vraatbeeld(en) aan slachtoffer(s)					
Toegangsweg van wolf		Locatie-aanduiding			
Waargenomen omgevingssporen					
Visueel oordeel van taxateur inzake de vermoedelijke predator					
Wolf		Waarschijnlijk		DG RARHG	
Afrastering					
Type		Draad-afstand		cm	
Aantal draden		Voltage		Volt	
Hoogte (cm)		Wolflerend?			
Toelichting					
DNA bemonstering		Nummer		Omschrijving	
1.	WENR-nummer:			4.	WENR-nummer:
2.	WENR-nummer:			5.	WENR-nummer:
3.	WENR-nummer:			6.	WENR-nummer:

Bijlage 2.2 Toelichting bij bezoekrapport

		Schade aan landbouwhuisdieren Toelichting bij bezoekrapport	
Zaaknummer		TKW	Rapportdatum
Veehouder / eigenaar		Behandelaar	
Naam		1 ^e taxateur	
Adres		2 ^e taxateur	
Postcode			
Woonplaats			
Eventuele nadere toelichting van taxateur bij uitgevoerde veldbezoek			
1. Verklaringen van de veehouder			
2. Evt. aanvullende toelichting op visueel oordeel aangaande de predator			
3. Bijzonderheden rond gedode of gewonde dieren, en/of de taxatie daarvan			
4. Bijzonderheden rond beoordeling wolfwerendheid raster of wijzigingen aan het raster			
5. Bijzonderheden rond DNA-afname			
6. Vermelding van omstandigheden die een goede veldopname belemmeren			
7. Overige relevante omstandigheden			

Bijlage 3.1 Taxatierapport schade aan landbouwhuisdieren

		Schade aan landbouwhuisdieren Taxatierapport <i>in opdracht van BIJ12</i>						
Zaaknummer	TKW	Rapportdatum						
Veelhouder / eigenaar		Behandelaar						
Naam		1 ^e taxateur						
Adres		2 ^e taxateur						
Postcode		Relevante ontwikkelingen na veldopname 						
Woonplaats								
Telefoon								
E-mail								
BRS/UBN-nummer								
Bedrijfsmatig of hobbymatig								
IBAN-nummer								
Tenaamstelling bankrekening								
Oormerk-registratie								
Diersoort	Nrs. dode dieren	Nrs. gewonde dieren	Nrs. vermiste dieren					
Toelichting bij eventueel								
Taxatie SCHAPEN								
Specificatie gedode dieren								
ras- of typeaanduiding	geslacht	leeftijd	stamboek ?	correctie **)	zwoeger-vrij ?	dubbel ARR ?	drachtig ?	aantal dieren
Schadeberekening (bedragen excl. BTW)								
Basisprijs	stamboek *)	correctie **)	toeslagen			aantal dieren	schade bedrag	Totaal
			zwoegervrij	dubbel ARR	drachtig			
								€ -
*) Raszuiver en geregistreerd bij een Europees of Brits stamboek **) Prijscorrecties conform specificatieblad								
Taxatie OVERIGE (LANDBOUW) HUISDIEREN (bedragen excl. BTW)								
Specificatie gedode dieren								
diersoort	geslacht	leeftijd	drachtig	stamboek *)	correctie **)	prijs / dier	aantal dieren	schade bedrag
								€ -
								€ -
Totaal								€ -
Overige kosten								
Specificatie	bedrag excl. BTW	BTW bedrag	toelichting					
Totalisatie (bedragen excl. BTW)								
							€	-
Totalisatie (bedragen incl. BTW)								

Bijlage 3.2 specificatie schade aan landbouwhuisdieren

		Schade aan landbouwhuisdieren Specificatie correctiebedragen	
Zaaknummer	TKW	Rapportdatum	
Veelhouder / eigenaar		Behandelaar	
Naam		1 ^e taxateur	
Adres		2 ^e taxateur	
Postcode			
Woonplaats			
SCHAPEN: toegepaste correctiebedragen (bedragen excl. BTW)			
1. Correcties voor ras	Rastype	Leeftijd	Correctiebedrag / dier
			€ -
			€ -
			€ -
			€ -
			€ -
2. Correcties voor stamboek	Geslacht	Ras	Bandbreedte
			Getaxeerd correctiebedrag /
3. Correcties voor marktwaarde	Geslacht	Ras	Getaxeerd correctiebedrag /
Toelichting op getaxeerde correcties			
jhu			
OVERIGE LANDBOUWHUISDIEREN: toelichting / onderbouwing prijsbepaling (bedragen excl. BTW)			
Diersoort	Toelichting		
OVERIGE KOSTEN: toelichting / onderbouwing			
Kostensoort	Toelichting		

Bijlage 4 instructie DNA afname bij landbouwhuisdieren bij vermoedelijke wolvenaanval door dierenarts

Instructie veldbemonstering bijtonden, ten behoeve van DNA-analyse van een levend landbouwhuisdier(en) door een dierenarts.

Uitgangspunt:

Er worden 1 of meerdere levende gebeten/verwonde landbouwhuisdieren aangetroffen waarbij het vermoeden bestaat dat een wolf als predator niet kan worden uitgesloten. Er zijn verder geen dode dieren gevonden. De taxateur is niet reeds ter plaatse en medisch handelen is direct noodzakelijk vanuit dierenwelzijn.

Algemene aanwijzingen:

- Het grootste gevaar bij dit type bemonstering bestaat uit besmetting met materiaal uit een andere bron. Werk daarom altijd met handschoenen aan, en probeer elk contact tussen swab en eventueel vervuilde oppervlakken (anders dan de bijtond) te vermijden.
- Bemonstering dient zo snel mogelijk na vondst plaats te vinden, maar in elk geval binnen 24 uur na de vermeende aanval. Bij bemonstering >24h is de kans op succes gering.
- Bemonster bij voorkeur in duplo per bijtond per verwond dier, met een max van 5 swabs per casus.
- Bij meerdere dieren per casus: kies de meest kansrijke wonden (maximaal 5 swabs per casus).

Benodigde materialen per kadaver:

- Medische swabs, in een steriele verpakking en waarin de gebruikte swab weer kan worden opgeborgen.
- Lege 'gripllock' zakjes, om gebruikte swabs in te bewaren en waarop de datum en locatie en dergelijke geschreven kan worden.
- Steriel water, bijv. in een 2 mL Eppendorf vaatje
- Medische (wegwerp-) handschoenen, zo schoon mogelijk.
- Buis met voorraad (oranje) silica-korrels (eventueel kan de taxateur dat bij overdracht doen).

Veldprotocol voor swab-bemonstering per bijtond (zie foto op de volgende pagina):

1. Doe schone handschoenen aan.
2. Pak een swab uit de steriele container, zonder hierbij de katoenen top van de swab aan te raken.
3. Doe enkele silicakorrels in de lege container en leg de container even veilig weg. Silica onttrekt vocht aan het monster om zodoende mogelijke DNA-afbraak te remmen. *Eventueel kan de taxateur dit bij overdracht van de monsters doen.*

4. *Optioneel*: indien het wondoppervlak (te) droog lijkt, maak de top van de swab licht vochtig door er een beetje steriel water op te druppelen.

Let op: als de wond al duidelijk nat is, sla deze stap dan over.

5. Rol de top van de swab over het oppervlak van de wond. Denk hierbij met name aan duidelijke bijtgate van tanden en beweeg de swab ook in en door deze gaten. Denk hierbij creatief na hoe de bek met tanden waarschijnlijk heeft gestaan bij het bijten en dus waar het speeksel van de predator kan worden verwacht.
 - Voorbeeld 1: Meerdere hoektandperforaties worden waargenomen: het speeksel kan hier veelal worden verwacht in de vacht rondom de perforaties.
 - Voorbeeld 2: Een huidflap is bij een aanval losgerukt: het speeksel kan hier veelal worden verwacht aan de buitenzijde van het uiteinde van de desbetreffende huidflap.
6. Steek de swab met de vuile kant in de container van de swab (met enkele silicakorrels).
7. Steek de swab & container in een griplock zakje en schrijf daarop de volgende gegevens:
 - Datum
 - Locatie
 - Naam gedupeerde dierhouder
 - Naam dierenarts (bemonsteraar)
 - (*Optioneel*): Enkele gewenste opmerkingen met betrekking tot de casus
8. Herhaal stap 2-7 nogmaals met een nieuwe swab voor dezelfde bijtwond of een andere wond. De swabs kunnen in dezelfde griplock zak. Neem enkele, maar maximaal 5, swabs per casus.
9. Zorg dat de taxateur het monster ontvangt en laat hem/haar zorgen dat (I) het monster goed geadministreerd wordt, (II) eventueel silicakorrels worden toegevoegd, en (III) de verzending naar het laboratorium correct wordt geregeld.

